

1982/83:32

Tisdagen den 23 november

Kl. 15.00

1 § Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Undertecknad hemställer härmed om entledigande från uppdraget att vara ledamot i Riksbankens jubileumsfond.

Stockholm den 12 november 1982

Lars Wohlin

Kammaren biföll denna hemställan.

3 § Svar på fråga 1982/83:70 om viss översyn av presstödet

Anf. 1 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Anders Björck har frågat mig om jag avser att göra utredningen om annonsbladen och dagspressen parlamentarisk eller på annat sätt låta riksdagspartierna få möjlighet att påverka översynen på utredningsstadiet.

Regeringen beslöt den 16 september 1982 att bemyndiga chefen för utbildningsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka förhållandet mellan annonsbladen och dagspressen. Den dåvarande departementschefen utsåg inte någon person för uppdraget och tog inte ställning till de praktiska frågorna i övrigt.

Med nuvarande arbetsfördelning inom regeringen hör pressfrågorna till mitt ansvarsområde. Jag delar förre utbildningsministerns uppfattning att annonsbladsfrågan bör undersökas.

Jag anser emellertid att det är angeläget att pröva även vissa andra frågor som berör det statliga presstödet. Vid min anmälan till tilläggsbudget I anförde jag att jag skulle föreslå regeringen att tillkalla en utredning med

uppdrag att undersöka presstödet's ändamålsenlighet för att främja samverkan. Med utgångspunkt i en sådan utrednings resultat avser jag att överväga åtgärder för att inom ramen för presstödet stimulera tidningsföretagen till ökad samverkan.

Hur dessa båda problem skall angripas övervägs just nu inom utbildningsdepartementet. Jag kan inte i dag lämna besked om i vilken form annonsbladsfrågan bör utredas. Jag har dock för avsikt att inom kort lägga fram preciserade förslag till regeringen.

Anf. 2 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Som framgår av svaret fick dåvarande utbildningsministern några dagar före valet den sittande regeringens bemyndigande att tillsätta en särskild utredningsman för en utredning om annonsbladen och dagspressen. Förvisso behövs det en sådan utredning, men att en så viktig fråga skulle behandlas av bara en enmansutredare är knappast acceptabelt.

Annonsbladens frammarsch har förändrat situationen på pressmarknaden högst avsevärt. En del av de regler som det nuvarande presstödet bygger på är knappast tillämpliga längre med tanke på framväxten av annonsblad.

Man kan naturligtvis, herr talman, ha olika åsikter om den snabbt framväxande floran av annonsblad, men numera handlar det faktiskt om annonsbladsutgivning i stor skala av tidningar som samtidigt uppbär mycket stora belopp i presstöd. Mot den bakgrunden tycker jag att det nu är dags för en översyn av annonsbladens situation och presstödet's påverkan på den.

Nu aviserar dock statsrådet Göransson att han avser att också utreda vissa samverkansfrågor inom pressen – vilket i och för sig är bra. Samtidigt får vi en proposition från regeringen som aviserar höjningar av beloppen för vissa kategorier tidningar. Detta ger en mycket splittrad bild av hur pressfrågorna just nu handläggs. Med den erfarenhet som jag har av presstödsfrågor, bl. a. efter några års arbete i presstödsnämnden, vill jag bestämt varna statsrådet Göransson för att nu låta ett antal olika utredningar behandla delasppekter av den besvärliga situation som pressen befinner sig i utan att oppositionen ges möjligheter till någon insyn.

Herr talman! Jag tackar statsrådet Göransson för svaret på min fråga. Jag vill uttrycka förhoppningen att han tillsätter någon form av utredning, som kan ta ett samlat grepp på presstödsfrågorna så fort som möjligt – det behövs – och att den här utredningen blir parlamentarisk. Jag tror, herr talman, att det är en högst rimlig begäran.

Anf. 3 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att Anders Björck och jag är överens i uppfattningen att annonsbladsfrågan dels är stor, dels är beroende av att sättas in i ett större sammanhang än det som bara rör annonsbladen. Vi är alltså överens i bedömningen av denna frågas och pressfrågornas angelägenhetsgrad.

Jag kan möjligen beklaga om mitt svar i ett avseende var suddigt. Det står faktiskt i svaret att regeringen vill "pröva även vissa andra frågor som berör

det statliga presstödet". Det innebär inte att vi avser att pröva varje fråga för sig oberoende av sitt sammanhang, utan det innebär tvärtom att vi nu undersöker hur vi kan göra samlade bedömningar av dessa frågor.

Anf. 4 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag tackar för detta klarläggande, som det inte var helt lätt att få ut av frågesvaret. Men när jag nu har fått det är jag naturligtvis desto mera tillfredsställd. Jag vill bara uttrycka den ytterligare förhoppningen att en sådan utredning, som berör flera av de aspekter vilkas vikt vi är överens om, i så fall också blir parlamentarisk. Det kan icke vara rimligt, herr talman, att dessa väsentliga frågor blir föremål för en enmansutredning eller någon form av s. k. expertutredning.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1982/83:45 om införande av en bibliotekslag

Anf. 5 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat utbildningsministern om hon avser att ge biblioteksutredningen tilläggsdirektiv om införandet av en bibliotekslag. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan om lagstiftning på biblioteksområdet behandlades ingående i 1974 och 1975 års kulturpropositioner. Litteraturutredningen hade diskuterat för- och nackdelar med en bibliotekslag mot bakgrund av de skillnader i biblioteksstandard mellan olika kommuner som utredningen hade konstaterat. I kulturpropositionen år 1975 redogjorde det föredragande statsrådet för svårigheterna att genom en detaljerad reglering skapa en reell garanti för en standardhöjning i landets kommuner. Dels skulle en detaljerad lagstiftning i vissa fall motverka sitt syfte, eftersom miniminormer lätt utvecklas till att fungera som maximinormer, dels skulle en lagstiftning på biblioteksområdet kunna tas som intäkt för detaljerade statliga bestämmelser också om den verksamhet som kommunerna skall svara för i fråga om t. ex. teater, musik och bildkonst. Ett sådant synsätt fastslogs i propositionen vara oförenligt med 1974 års beslut om den statliga kulturpolitiken.

Förslag om en bibliotekslagstiftning har sedan dess ärligen framförts i motioner till riksdagen. Såväl kulturutskottet som utbildningsutskottet har avstyrkt förslaget med i stort sett samma motivering som låg till grund för nämnda kulturpolitiska beslut.

Folkbiblioteksutredningens direktiv avviker inte på denna punkt från statsmakternas tidigare ställningstaganden. Mot bakgrund av de redovisade skälen mot en lagstiftning på biblioteksområdet är jag inte beredd att ta initiativ till en utvidgning av folkbiblioteksutredningens uppdrag i det avscendat.

*Om införande av
en bibliotekslag*

Tisdagen den
23 november 1982

*Om införande av
en bibliotekslag*

Anf. 6 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret på min fråga, men jag beklagar att det är så pass negativt.

”Rädda boken, rädda biblioteken!” Så har ropen skullat inte bara från författarna utan också från kulturarbetarna över huvud taget i vårt land under många år. Detta har skett mot bakgrund av att man har velat rädda boken som medium, och där spelar ju biblioteken en oerhört stor roll.

Det är ett faktum – det konstaterar ju kulturministern också i svaret – att standarden skiftar mycket kraftigt mellan kommunerna. Det är ett faktum att biblioteksanslagen har minskat under senare år, att inköpen av böcker på sina håll har halverats, att öppethållandetiderna har minskat och att biblioteken över huvud taget har svårt att hävda sig.

Kulturministern hänvisar nu till 1974 och 1975 års kulturpropositioner. Vad man i det sammanhanget bortser från är att situationen nu inte är riktigt densamma som 1974 och 1975, därför att vad vi kan se i dag är ju den kommersiella kulturens allt kraftigare exploatering av inte minst barn och ungdom. Biblioteken framstår som en väsentlig motkraft i det avseendet. Biblioteken kan spela en stor social roll för människorna ute i kommunerna och då inte bara för barnen och ungdomarna utan också för t. ex. pensionärerna.

Kulturministern säger att en detaljerad lagstiftning skulle motverka sitt syfte. Jag är inte övertygad om det. Jag är tvärtom övertygad om att en lagstiftning skulle innebära – precis som den gjort i t. ex. Danmark – att man får en förbättring av standarden på biblioteken, att man får t. ex. utbildade barnbibliotekarier på biblioteken runt om i kommunerna, något som i dag saknas.

Kulturministern hänvisar också till att en lagstiftning skulle kunna leda till en ytterligare utvidgning av bestämmelserna i vad gäller teater, musik och bildkonst. Varför inte? Varför är man så rädd för det? Är det riktigt rättvist att man i glesbygdskommunerna har möjlighet att t. ex. se teater bara en gång om året, medan utbudet på andra håll är betydligt större? Jag tror att en kulturlag kan vara nödvändig – inte minst mot bakgrund av det som jag tog upp tidigare, nämligen de mål som slogs fast i de nämnda propositionerna: att värna om yttrandefriheten och motverka kommersialismens negativa verkningar.

Vi välkomnade biblioteksutredningen, men vi beklagade att den inte fick utreda den kanske viktigaste frågan, nämligen lagfrågan. Jag tycker det är konstigt att man tillsätter en utredning utan att ge den möjligheter att utreda den delen.

Jag vill fråga utbildningsministern om han i något annat avscende är beredd att ta initiativ för att rädda boken och rädda biblioteken. Det är nödvändigt, och det är bråttom.

Anf. 7 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! I bedömningen av bibliotekens värde och bokens värde är Eva Hjelmström och jag ense. Den fråga som jag har besvarat rörde

införandet av en bibliotekslag, och i bedömningen av värdet av en lagstiftning på biblioteksområdet är vi uppenbarligen djupt oense.

Alldeles naturligt är det så att människor som bor runt om i det här landet skall ha tillgång till bibliotek och möjlighet att se teaterföreläsningar, konstupställningar och annat som hör hemma på kulturens område. Det är i själva verket en av de grundläggande principerna för de kulturbeslut som riksdagen fattade 1974 och 1975. Vi har emellertid varit överens om att människor som bor på olika orter själva skall få råda över sina egna förhållanden och ha full beslutsrätt. Det är ett av skälen till att staten inte går in med en alltför detaljerad lagstiftning. Detta talar alltså mot en bibliotekslagstiftning, lika väl som det talar mot en generell kulturlag. Det som avgör hur fördelningen kan ske mellan olika regioner är hur de statliga anslagen fördelas och inte förekomsten av en lag i sig.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Om införande av
en bibliotekslag*

Anf. 8 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Först till själva frågan. Frågan gällde inte att man i dag skulle införa en bibliotekslag. Det tror inte heller jag är möjligt. Vad jag frågade om var om man kunde tänka sig att ge den nu sittande utredningen om biblioteken tilläggsdirektiv, så att den kunde titta på hur det fungerar i de andra nordiska länderna. Där har man alltså en lagstiftning på det här området, som av de flesta betraktas som positiv. Frågan skulle alltså utredas. Jag tycker det är ett rätt rimligt krav att man när man tillsätter en utredning låter denna se på den kanske väsentligaste frågan i sammanhanget.

Åter till frågan om hur lagstiftningen skall se ut, hur pass detaljerad den skall vara. Detta skulle det också ankomma på utredningen att granska. Jag tror att de farhågor som kulturministern framför om en stor detaljreglering är klart överdrivna.

Men, jag återkommer till det, kommunerna är i dag i ett oerhört svårt läge, inte minst efter att de borgerliga regeringarna dragit in miljard efter miljard från kommunerna. Vad de skär ner på är anslag till kulturella och sociala ändamål. Då framstår just en statlig reglering som än väsentligare.

Jag konstaterar att kulturministern inte kommenterade det faktum att de kommersiella krafterna accelererat kraftigt under de senaste åren. Därför är det nödvändigt att man tar initiativ på det här området, om vi inte helt skall bli beroende av den kommersiella kulturens exploatering i olika avseenden.

Anf. 9 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Frågan om de kommersiella krafternas acceleration kommenterade jag inte i min replik, det är riktigt. Jag avstod från det därför att jag förutsatte att Eva Hjelmström inte menade att de kommersiella krafterna hade accelererat på grund av att vi inte har haft en bibliotekslag. Jag trodde att det möjligen var andra företeelser i samhället som gjorde att de kommersiella krafterna accelererade.

Det är ju i själva verket så att biblioteken i dag är den främsta kommunala kulturresursen och den på vilken kommunerna satsar huvuddelen av sina

resurser på kulturområdet. Det är alltså i stort sett inte någon försummad kulturresurs. Jag tycker det är viktigt att detta ändå sägs i kammaren, så att man inte får intrycket att kommunerna i dag utgör någon hjälplös skara, som inte klarar av att hålla biblioteksservice åt sina medborgare.

När det gäller frågan om utredningsdirektiven, har ambitionen varit att folkbiblioteksutredningen och bokutredningen skall kunna komma med förslag inom en snar framtid. Vi vill få möjlighet att lägga fram en proposition under denna valperiod. Då är det för aktionen Rädda boken sannolikt viktigare att man kan få fram ett propositionsförslag under denna period än att man förlänger utredningstiden genom att ge tilläggsdirektiv i lagstiftningsfrågan.

Anf. 10 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Beträffande kommersialismens krafter vill jag säga att vi menar att folkbiblioteken utgör en viktig motkraft mot kommersialismens negativa verkningar – på den punkten är vi tydligen överens.

Men det är ju också ett faktum att folkbiblioteken har tvingats rusta ner under de gångna åren. Kulturministern kan åka ut till t. ex. biblioteket i Tensta, där jag var helt nyligen, och konstatera att inköpen av invandrarlitteratur har mer eller mindre halverats – 60 % av invånarna i området är invandrare. I andra kommuner har man tvingats att stänga biblioteken. Från att ha haft öppet kanske fem dagar i veckan har man nu öppet bara någon dag i veckan. I Stockholm har för första gången en rad bibliotek tvingats ha sommarstängt – under den period då många människor verkligen skulle kunna ha tid och möjlighet att gå på biblioteket och låna och komma i kontakt med boken som medium. Detta är fakta som kulturministern inte kan förneka.

F. ö. delar *inte* författarna och kulturarbetarna kulturministerns uppfattning om en lagstiftning.

Anf. 11 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig bara mycket kort säga följande om Eva Hjelmströms exemplifiering när det gäller bibliotekstillståndet i Stockholm. Hennes exempel må vara riktiga, men som beskrivning av helhetssituationen i Stockholm är beskrivningen icke korrekt.

Skulle man införa en bibliotekslag som tillgodosåg önskemålen i de exempel som Eva Hjelmström ger, skulle den bli mycket detaljerad. Jag noterar att den uppenbarligen även skulle innehålla föreskrifter om sommaröppet och öppettider.

Anf. 12 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag upprepar vad jag sade tidigare, nämligen att det måste ankomma på utredningen att undersöka hur pass detaljerad lagstiftningen skall vara – självfallet i kombination med statsbidrag.

Kulturministern säger att jag inte känner till Stockholm och att min beskrivning av läget är felaktig. Men jag vidhåller att det inte bara gäller

Stockholm utan även landet som helhet. Det har också omvittnats, bl. a. av kulturrådets utredningar och av den statistik som vi nyligen fått från kulturrådet om läget ute i kommunerna. Skall man ha en lagstiftning, kostar det självfallet pengar – det är i själva verket där skon klämmer – och det är det man vill undvika.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Om åtgärder för
att begränsa nytt-
jande av metall-
detektorer*

5 § Svar på fråga 1982/83:90 om åtgärder för att begränsa nyttjande av metalldetektorer

Anf. 13 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Gunhild Bolander har frågat mig när en proposition angående begränsning av innehav och nyttjande av metalldetektorer kan förväntas.

Problemet med metalldetektorer har aktualiserats för regeringen på flera sätt.

Som Gunhild Bolander har anfört i sin fråga uttalade riksdagen i våras att det "är angeläget att åtgärder snarast vidtas för att komma till rätta med detta problem".

Riksantikvarieämbetet har i flera skrivelser pekat på de olägenheter för den arkeologiska och numismatiska forskningen som det allt flitigare bruket av metalldetektorer har medfört. Verket har föreslagit olika metoder för att komma till rätta med problemet.

En metod som har föreslagits skulle innebära att i fornminneslagen infördes ett generellt förbud att fortsätta grävning eller annat arbete sedan det första föremålet på en arkeologisk fyndplats har påträffats. Det besök på Gotland som representanter för utbildningsdepartementet gjorde i september i år avsåg i första hand att studera om det var möjligt och lämpligt att komplettera det nuvarande skyddet för fornminnen på det sätt som hade föreslagits. Bl. a. vad som framkom vid detta besök visar att det är många svåra problem som måste lösas om man vill införa ett grävningförbud. Min slutsats är närmast att ett grävningförbud inte är en lämplig lösning.

Vad finns det då för andra sätt att komma till rätta med frågan?

Både i Gunhild Bolanders motion, som låg till grund för riksdagens uttalande i frågan i våras, och i skrivelser från riksantikvarieämbetet har det framhållits som troligt att någon form av kontroll av användning eller innehav, alternativt försäljning av metalldetektorer, skulle kunna vara ett effektivt medel mot det missbruk som förekommer.

Riksantikvarieämbetets senaste skrivelse den 1 juni i år i detta ärende har varit föremål för en relativt omfattande remiss. Remissinstanserna ombads att göra en preliminär bedömning av förutsättningarna för att genom en utredning kunna åstadkomma den kontroll som har föreslagits.

Remissvaren har nyligen kommit in till departementet. Något ställnings- tagande i vad gäller den fortsatta beredningen av frågan har ännu inte gjorts.

*Om åtgärder för
att begränsa nytt-
jande av metall-
detektorer*

Den preliminära genomgång av remissyttrandena som har företagits synes dock markera att frågan om kontroll av användning eller innehav resp. försäljning av metalldetektorer rymmer en rad problem, bl. a. i vad gäller avgränsningen av den legitima användningen av dessa detektorer. Det är därför enligt min mening helt klart att en eventuell lagstiftning på detta område måste föregås av ett utredningsarbete. Jag kan därför inte nu ange när eventuella förslag i frågan kan komma att föreläggas riksdagen.

Anf. 14 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret på min fråga.

Anledningen till att jag ställt frågan är att riksdagen under våren fattade beslut om att ge regeringen till känna att åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med det problem som jag tagit upp i motion 1981/82:565. Vid en uppvaktning har man från utbildningsdepartementet aviserat någon form av förslag till åtgärder under hösten. Någon sådan proposition från regeringen har dock hittills inte synts till.

Trots vissa insatser från regeringen under våren, bl. a. ett anslag på 100 000 kr. för efterundersökningar av skattfyndplatser, vilket har varit en tillgång i arkeologernas arbete på Gotland under sommaren, kvarstår ändå problemet. Plundringen av skattfyndplatserna är lika aktuell som någonsin tidigare, och den olagliga mynthanteringen har stor omfattning. Ett flertal platser har under sommaren varit föremål för sådana olagliga utgrävningar, vilka i efterhand rapporterats till riksantikvarieämbetet i Visby.

Jag har tagit del av de remissyttrandena som utbildningsdepartementet inhämtat angående ett förslag om utredning för att utvärdera om man genom tvång på licens för användande av metalldetektorer skulle kunna åstadkomma rättelse beträffande de förhållanden som råder inom kulturminnesvården.

De ökade informationsinsatser som man i ett flertal av yttrandena anser att man i första hand skall pröva är redan vidtagna och inte på något sätt tillräckliga. Över huvud taget anger remissyttrandena en oförståelse för problematiken, vilket jag beklagar. Risker är uppenbara att utvecklingen kommer att medföra ännu större problem, om vi inte lyckas hejda det som pågår i dag, dvs. dels förstörelse av för arkeologerna oskattbara värden ur forskningssynpunkt, dels den olagliga mynthanteringen som förekommer inom och utom landet.

Den skärpning av fornminneslagen som det talats om anses av arkeologerna på Gotland inte vara tillräcklig, utan man anser att ett direkt förbud borde införas för dem som har skattletandet som en inkomstbringande hobby.

När nu statsrådet Göransson aviserar en utredning i frågan får jag väl förklara mig någorlunda nöjd med detta, även om jag vet att arkeologerna har den uppfattningen att det inte finns så mycket mer att utreda. Risker med ett utredningsarbete är alltid att det fördröjer frågans åtgärdande, vilket

naturligtvis inte är så bra. Men jag får avslutningsvis uttrycka förhoppningen att den tilltänkta utredningen får direktiv att arbeta snabbt.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

Anf. 15 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill bara göra en precisering. Det jag sade i svaret var att denna fråga är både viktig och besvärlig. Den kan alltså inte avgöras så enkelt att man återkommer till riksdagen med en proposition om förbud mot grävning och mot användande av detektorer. Det krävs under alla omständigheter någon form av utredningsarbete. Jag har däremot inte uttalat i vilken form en sådan utredning skall ske.

*Om utställnings-
ersättning till
konstnärer*

Anf. 16 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag har förståelse för att det kan vara svårt att lägga ett förslag direkt, utan någon form av utredningsarbete. Därför är jag någorlunda nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1982/83:97 om utställningsersättning till konstnärer

Anf. 17 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat utbildningsministern vilka åtgärder hon är beredd att vidta för att förverkliga utställningsersättning för konstnärerna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sedan år 1978 finns ett avtal mellan staten å ena sidan och Konstnärernas riksorganisation, Föreningen Sveriges konsthantverkare och industriformgivare, Föreningen Svenska tecknare och Svenska fotografernas förbund å andra sidan angående utställningsersättning i samband med alla utställningar av konst och hantverk som anordnas av statliga institutioner.

Enligt vad jag har erfarit har konstnärernas organisationer under ett antal år förhandlat med Kommunförbundet för att få ett avtal till stånd om utställningsersättning för utställningar i kommunal regi. Dessa förhandlingar har ännu inte gett något resultat.

Frågan om utställningsersättning i samband med utställningar i kommunal regi och föreningsregi har även behandlats av statens kulturråd i rapporten Stöd till konstutställningsverksamhet, som lades fram år 1979. Rapporten ledde emellertid då inte till några åtgärder från regeringens sida.

Kulturrådet har i sin anslagsframställning för budgetåret 1983/84 anmält sin avsikt att se över sitt tidigare förslag om stöd till lokal konstutställningsverksamhet. Rådet har därför inte lagt fram några förslag på detta område för nästa budgetår.

Mot den bakgrunden finner jag f. n. inte anledning att ta några initiativ i vad gäller utställningsersättning utanför den statliga sektorn.

Anf. 18 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! I den fråga jag har ställt till kulturministern framhåller jag att frågan om utställningsersättning har diskuterats i decennier men ännu inte fått någon tillfredsställande lösning.

Senast den 14 oktober i år demonstrerade konstnärerna i hela Norden under parollen In i Norden ärga konstnärer. De framställde det enkla, ja, självklara kravet att samhället nu äntligen skall gå in och betala konstnärerna – kulturministern var ju själv där.

I våras fattade riksdagen beslut om en bildkonstnärsfond, avsedd för s. k. visningsersättning. Jag tycker att det var ett principiellt sett mycket bra beslut, eftersom de ovärderliga konstupplevelser som vi dagligen får "gratis" äntligen erkändes. Det belopp som anslogs var dock för litet, och det påpekade vi också från vpk:s sida.

Frågan om utställningsersättning är annorlunda. När det gäller den har trots riksdagsbeslut inget ansvarstagande från samhällets sida skett. Staten har fattat beslut i frågan, vilket också framhålls i svaret, men de flesta kommuner tar inte sitt ansvar. Kommunförbundet har strandat de långdragna och segslitna förhandlingar som har förts. Jag tycker att detta är en skandal i svenskt konstliv. Som konstnärerna framhåller gäller det deras existens, men det gäller också konstens förnyelse och fortbestånd. Också i konstlivet tillåts nu marknadskrafterna att ta över.

Herr talman! Jag är medveten om att huvudansvaret i dag åvilar kommunerna, men det finns initiativ som man kan ta. Man kan t. ex. öka anslaget till bildkonstnärsfonden.

Jag vill sedan framföra en mer privat fundering: Vi har ju nu en ny majoritet i många kommuner, däribland i Stockholms kommun. Stockholm betyder oerhört mycket för konstnärerna när det gäller just utställningsersättningen. Jag tror det var Bengtsfors kommun som först fattade beslut om utställningsersättning – det var många år sedan – men något sådant beslut har man ännu inte fattat i någon storstadskommun. Nu har vi en ny majoritet här, och om kulturministern ställde sig positiv till en utställningsersättning, skulle han kunna uppmana sina partikamrater i Stockholms kommun att medverka till en sådan.

Anf. 19 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Uppgiften att kommunerna inte tar sitt ansvar är i varje fall inte helt korrekt. Kommunerna har överenskommelser när det gäller sådan utställningsverksamhet där inte försäljning förekommer. Problemet är åtminstone i det avseendet löst.

När det sedan gäller ett uttalande från mig mer eller mindre privat om hur Stockholms kommunfullmäktige bör ta ställning till den här frågan vill jag säga att jag avstår från att i kammaren göra den typen av uttalanden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1982/83:99 om åtgärder för att bekämpa arbetslösheten i Värmlands län

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Om åtgärder för
att bekämpa ar-
betslösheten i
Värmlands län*

Anf. 20 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Margot Wallström har frågat mig om regeringen planerar särskilda insatser för att bekämpa arbetslösheten i Värmlands län.

I slutet av oktober var 9 100 personer utan arbete i Värmland. Det är en arbetslöshet på hela 5,2 %, vilket är betydligt över riksgenomsnittet. Hälften av de arbetslösa är kvinnor. Även om arbetslösheten har ökat mer bland männen under det senaste året, så är kvinnorna fortfarande hårdare drabbade, eftersom det är färre kvinnor i arbetskraften. I vissa kommuner som Torsby, Storfors och Munkfors är arbetslösheten t. o. m. över 7 %. Detta är givetvis inte acceptabelt.

Syftet med devalveringen och övriga ekonomisk-politiska åtgärder är att skapa förutsättningar för ökad produktion och efterfrågan på arbetskraft. Det investeringsprogram som regeringen presenterade den 10 november syftar till att öka sysselsättningen. Dessa åtgärder kan dock inte ge tillräckliga effekter på kort sikt, varför det är nödvändigt att samtidigt satsa på mer kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Exempel på sådana sysselsättningshöjande åtgärder finns i det paket som presenterades den 21 oktober.

Investeringsprogrammet på 3 miljarder kronor innebär ökade energiinvesteringar, satsningar på ny- och ombyggnader av bostäder och stora investeringar i vägar och järnvägar.

Sysselsättningspaketet på 4 miljarder kronor innebär bl. a. tidigareläggningar av statliga investeringar, fler beredskapsarbeten, fler platser i arbetsmarknadsutbildningen, större möjligheter till utbildning i företag och omfattande åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. De här insatserna kommer att vara betydelsefulla för alla län.

Värmlands län har tilldelats ytterligare 60 milj. kr. i beredskapsmedel. Därmed disponerar länet nu totalt 260 milj. kr. för beredskapsarbeten under detta budgetår. Detta får särskild betydelse för ungdomar och personer som har varit arbetslösa under en längre tid.

Under vinterhalvåret kommer tidigareläggningar av statliga investeringar för 63 milj. kr. att påbörjas i Värmlands län. Det gäller framför allt förbättringar inom vägverkets, televerkets och luftfartsverkets områden. Sådana investeringar ger arbetstillfällen både direkt och indirekt i ett kort perspektiv. Men de är också väsentliga på längre sikt, eftersom denna typ av investeringar underlättar industrins expansion. Med en stark industri kan vi på längre sikt låta den offentliga sektorn växa ytterligare.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att det för Värmlands län – ett av de mest utsatta länen – är nödvändigt för det första att vi får ordning på den svenska ekonomin och för det andra att en rad av de åtgärder som regeringen nu snabbt har vidtagit kommer att kunna användas i Värmland för att bekämpa den höga arbetslösheten.

Tisdagen den
23 november 1982

*Om åtgärder för
att bekämpa ar-
betslösheten i
Värmlands län*

Anf. 21 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Tack för svaret.

Jag skall försöka att kort beskriva det som händer med och de känslor som finns bland många värmlänningar f. n. Dess värre är det nog ingen ny information för arbetsmarknadsministern, eftersom problemen är desamma på många andra håll i landet.

Jag vill beskriva det som en process som börjar med att vi var och varannan dag läser i tidningen eller hör i radio att ett företag skall permittera här, att ett annat går i konkurs där, att korttidsvecka införs på någon ort och att krisen nu har drabbat ytterligare en arbetsplats. När vi sedan möts på gator och torg, hos grannarna eller i butiken säger vi oroligt till varandra: Vad i all världen skall folk göra i framtiden? Vad skall de egentligen arbeta med?

Om utvecklingen fortsätter som hittills kanske ungdomarna blir överflödiga. Det är de som drabbas hårt i dag, eftersom många aldrig får en chans på arbetsmarknaden.

Slutligen – och ibland utan att vi är helt medvetna om det – föder det här s. k. krismedvetandet en känsla av maktlöshet och uppgivenhet som lätt sprider sig.

Ganska snart efter det att den nya regeringen hade tillträtt i höstas sattes arbetsmarknadspolitiska åtgärder in. För Värmlands del har det betytt att antalet beredskapsarbeten har kunnat hållas uppe. Fr. o. m. augusti månad och tills nu har arbetslösheten minskat med 1 000 personer – med hjälp av 2 000 beredskapsarbeten. Det är bra. Men

fortfarande ligger samtliga Värmlands kommuner – utom en – över riksgenomsnittet i statistiken över dem som är hårdast drabbade av arbetslöshet,

fortfarande tävlar ca 25 personer om varje ledig plats, inkl. deltidstjänster som språklärare i hebreiska och rumänska och

fortfarande är drygt 3 000 värmländska ungdomar öppet arbetslösa.

Låt mig så kommentera svaret. Jag kan inte säga att jag är nöjd, men det gör man kanske aldrig i debatter av det här slaget. Nöjda kan vi ju inte vara förrän vi har levt upp till målsättningen arbete åt alla. Och det är klart att man alltid frågar sig: Hur långt räcker de här åtgärderna egentligen? Hur många nya jobb kommer det att bli?

Jag hoppas verkligen att ungdomarna får del i de jobb som blir följden av de tidigareläggningar av statliga investeringar som kommer att göras, så att de inte slås ut ytterligare en gång.

Jag hoppas och tror att de åtgärder inom industri- och arbetsmarknadspolitik som planeras i regeringen skall ge resultat, särskilt för Värmlands del. Jag skulle också vilja att arbetsmarknadsministern nu vänder sig speciellt till ungdomarna och gör klart att de visst behövs, att det fortfarande finns viktiga arbetsuppgifter att utföra i samhälle och näringsliv. Och framför allt bör hon framhålla: Sitt värde och sitt ansvar har man alltid kvar – även om man blir arbetslös!

Anf. 22 Arbetsmarknadsministern ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag kan gärna instämma i och understryka det som Margot Wallström sade i slutet av sitt anförande. Tack och lov kan man nog säga att den diskussion nu har stannat av som tidigare var ganska utbredd och som visade ett ganska stort misstroende mot en del ungdomars vilja att arbeta. De flesta människor inser det som är ungdomarnas verkliga problem – att det finns för litet jobb – och att alla ungdomar vill ha ett arbete, vill vara med och bygga det här samhället. Och precis som Margot Wallström sade kommer vi att behöva alla de här arbetsvilliga ungdomarna i framtiden.

Av de insatser som görs, bl. a. i form av beredskapsarbeten, går i praktiken mycket till just ungdomar. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar är ungefär 60 % av dem som går i beredskapsarbete ungdomar. Det finns alltså inom ramen för de här åtgärderna en nödvändig prioritering av de arbetslösa ungdomarna.

Anf. 23 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag skulle bara vilja tillägga, att den allvarigaste följden av den höga arbetslösheten är just hopplöshet och att man inte längre vågar tro att man skall få ett meningsfullt arbete, tro på en framtid. Det är också svårt för många ungdomar att föreställa sig vad de skall arbeta med. Jag tycker därför att vi som politiker måste ha ett ansvar för att visa på de viktiga uppgifter som väntar på att bli utförda – inom miljö-, energi-, vård- och byggområdena, för att nämna några exempel.

I Värmland funderar vi över vad som kan göras, på många olika sätt, för att ta itu med den aktuella situationen. Vi undrar över om man inte skulle kunna använda beredskapsarbeten för att bygga skollokaler och barnstugor. Statsbidragen till sådana byggen togs ju bort under den förra regeringen. Man får, menar vi, inte glömma bort att diskutera även arbetets innehåll och resultat. Det måste vara någonting bra som man får ut av arbetet.

Länsarbetsnämnden skriver i sin senaste rapport att den fortsatt mycket höga arbetslösheten i Värmland kommer att kunna bemästras endast med tillgång på en synnerligen omfattande volym av olika arbetsmarknadspolitiska medel.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1982/83:81 och 87 om bättre trafikinformation i lokalradion**Anf. 24** Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarek har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att underlätta lokalradions möjligheter att snabbt ge allmänheten information om försämrat väglag.

Karin Ahrlund har frågat mig hur jag inför vintern avser medverka till en förbättrad väder- och trafikrapportering i lokalradion.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Väderrapporteringen i lokalradion har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. Under våren 1982 anvisade riksdagen 100 000 kr. till SMHI för att underlätta omprioriteringar inom det totala utbudet av väderinformation i radio och TV. Medelsanvisningen gjordes i syfte att säkerställa väderrapporteringen i lokalradion. Regeringen uppdrog därefter till SMHI att se till att en överenskommelse träffas med radion. En sådan överenskommelse är en förutsättning för att SMHI skall få disponera de anvisade medlen.

Överläggningen mellan SMHI och lokalradiobolaget pågår f. n. Jag kan därför inte nu närmare kommentera dessa överläggningar.

Anf. 25 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, även om jag tycker att det är väl tunt.

För någon vecka sedan kom det första vintervädret till Skåne. Dagen efter fanns följande rubriker i tidningarna: "Trafikkaos i Skåne", "Många olyckor i höstovädret". I tidningsspaltarna kunde man läsa att Malmöpolisens hade 10 halkolyckor på mindre än tre timmar och att frosthalkan i Ystadstrakten orsakade flera olyckor.

Den skånska vintern kommer inte alltid i form av snö, som alla ser, eller ett vägslag som gör att alla kan uppfatta att vägarna kan vara speciellt farliga. I stället blir det snabba isbildningar, frosthalka och vattenplaning. Och vintern börjar om flera gånger - än är det barmark, än underkylt regn eller snö, osv. Variationerna är stora. Den s. k. svarta halkan skördar människoliv varje vinter.

Enligt trafiksäkerhetsverkets statistik var 85 % av alla trafikolyckor i Malmöhus län i december förra året en direkt följd av halkan. Enligt gjorda beräkningar är risken för halkolyckor 2-4 gånger större i Skåne än i övriga delar av landet.

Alla inser det nödvändiga i att så långt som över huvud taget är möjligt begränsa det antal olyckor som är en direkt följd av halkan. Trots detta vidtas inte alla de åtgärder som är möjliga.

Radio Malmöhus har ett unikt jourssystem dygnet runt. Man har egen studio hos vägverket i Malmö, varje morgon bemannad med en vägingenjör. Man får denna vinter också ett utökat samarbete med SJ. Men väderinformation från SMHI saknas till stor del.

Lokalradions morgotsändningar avlyssnas av 40 % av alla länsinvånare. Information om vädret kan därmed nå ut till en mycket stor grupp människor på väg i bil till arbetet.

Lokalradion har i dag också möjlighet att bryta pågående sändning för att exempelvis ge information om försämrat vägslag. Denna möjlighet utnyttjades av Radio Malmöhus vid över 150 tillfällen under 1981, i de flesta fall på grund av halka, snö eller andra vägproblem.

Ofta sker allt detta först när någon olycka redan har inträffat. Sedan januari 1979 pågår nämligen en konflikt mellan SMHI och lokalradion. I våras avsattes, som kommunikationsministern nämnde, 100 000 kr. för att

underlätta en lösning av problemet.

Jag vill mot bakgrund av detta fråga kommunikationsministern om han är beredd att medverka till att dessa pengar får specialdestineras till storstadsområden typ Stockholm och Malmö alternativt till Skåne-regionen. Ett sådant uttalande skulle sannolikt kunna påskynda en lösning.

Anf. 26 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Också jag tackar naturligtvis för svaret.

Det känns litet underligt för en skåning att stå i riksdagens talarstol och berätta för en norrbottning vad vinter kan vara och medföra. Ni lär ha mycket snö uppe i Boden också – kanske redan nu. Men där finns inte så mycket människor som behöver ett så tätt och framkomligt vägnät som i Skåne, och det är alldeles tydligt olika slags vintrar i Skåne och i norra Sverige. När snön yr i blåsten på Skåneslätten är det inte nådigt att vara trafikant på väg till eller från arbetet och vara beroende av en aldrig så välvillig kommunikationsminister. Och jag vill gärna säga ifrån att det inte är vägförvaltningens fel.

Många fel finns det hos regeringen, men den är inte ansvarig för vädret i Skåne. Däremot har regeringen ansvar för att motarbeta katastrofer på grund av vädret. I Skåne är kung Bore nyckfull. Han kommer med storm, snö och halka, han ger sig i väg men som en äkta skåning längtar han alltid tillbaka. Och han kommer tillbaka ungefär en gång i veckan under tre fyra månader.

Olyckorna på grund av vädret i Skåne har Per Stenmarck redan refererat. En möjlighet att förhindra många av dem vore en ordentlig väderrapportering i radion, särskilt i lokalradion, eftersom fler människor lyssnar på den än på riksradien.

Det är riktigt att trafikutskottet i mars tillstyrkte pengar. Det är riktigt som kommunikationsministern säger att regeringen därefter har uppdragit åt SMHI att se till att en överenskommelse träffas med radion. Om kommunikationsministern inte just nu kan kommentera överläggningarna – och det begriper jag – kanske statsrådet ändå skulle vilja svara en riksdagsledamot: Delar statsrådet min uppfattning att det är angeläget att SMHI och lokalradion skyndar på överläggningarna så att vi kan få ett resultat innan vintern har kommit och ännu fler olyckor i onödan har inträffat?

Anf. 27 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag försäkrar både Karin Ahrland och Per Stenmarck att jag är väl medveten om att vintern i Skåne också kan vara svår. Jag underskattar inte på något sätt de problem som uppstår i Skåne, även om jag som norrbottning inser att vi har mer snö inte bara i Boden utan också i Piteå.

När det gäller den konkreta frågan kan jag bara hänvisa till det svar som jag gav, att pengar har anvisats för att underlätta förhandlingarna mellan SMHI och lokalradion. Jag kan inte annat än hålla med Karin Ahrland om att det är angeläget att man ser till att förhandlingarna så snart som möjligt ger ett resultat. Men framför allt Karin Ahrland måste vara på det klara med att

regeringen inte på något sätt kan påverka programverksamheten. Det är bara att konstatera att regering och riksdag har anslagit pengar för att klara förhandlingarna. Dessa avser i första hand rikstäckande väderrapportering i lokalradion, och någon sådan överenskommelse har ännu inte träffats. För enskilda lokalradioområden har SMHI emellertid slutit avtal, exempelvis för Gotland.

Från trafiksäkerhetssynpunkt inser jag betydelsen av att man även via lokalradion kan varna trafikanter inför en sådan situation som har beskrivits av frågeställarna.

Anf. 28 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Kommunikationsministern har givit en utförlig historik över förhandlingar som inte har lett till något resultat. Det är denna brist på resultat som är så beklaglig och som gör att jag tycker att det är dags för regeringen att försöka ta ytterligare ett steg.

Trafikutskottet har vid upprepade tillfällen understrukit vikten av att man med det allra snaraste når fram till en lösning. Det skedde när frågan om SMHI behandlades här i kammaren 1980. Det upprepades när riksdagen den 14 maj 1981 beslöt om riktlinjerna för SMHI:s verksamhet. Trafikutskottet underströk då att man "fäster stor vikt vid att frågan om att säkerställa väderinformationen i lokalradion kan ges en snar lösning". I våras skrev utskottet att man ånyo vill understryka den betydelse som den lokala väderinformationen har. Utskottet förutsatte därvid att regeringen skulle tillse att en överenskommelse slöts mellan parterna. Det är i det läget som jag menar att det nu finns anledning att gå ett steg vidare.

I en frågedebatt här i kammaren den 1 februari i år förklarade den dåvarande kommunikationsministern att han tyckte att tiden ännu inte var mogen för att gå in i pågående förhandlingar. Jag ställer nu frågan till den nye kommunikationsministern: När är det lämpligt att ta detta steg? Förhandlingar pågår uppenbarligen år ut och år in, och det är enskilda människor som hela tiden blir lidande av allt detta. Jag ställde också en fråga, om kommunikationsministern var beredd att medverka till att man skulle så att säga specialdestinera de här medlen. Anledningen till att jag har frågat detta är att jag fått uppgifter ifrån dem som sitter och förhandlar i den här frågan om att ifall man kunde få ett klarläggande här, skulle det förmodligen vara möjligt att ganska snart lösa problemet.

Anf. 29 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Först vill jag be om ursäkt för det här med Boden och Piteå. Det är som att ta fel på Eslöv och Lund, och det skall man inte göra.

Om Curt Boström inser att vintern är svår också i Skåne, då måste jag tydligt ge en liten lektion om väderleken på olika ställen i Sverige. Det är faktiskt så att snön – det tror jag Curt Boström håller med om – faller tidigt i Piteå, Boden och hela Norrbotten, och den ligger kvar, men den går att ploga bort. I Skåne går det visserligen ibland att komma fram med plog. Våldigt ofta är det emellertid helt omöjligt, därför att blåsten kommer att medföra att

vägen i alla fall snöas igen fem minuter efter det att plögen har passerat.

Jag vill begagna det här tillfället och säga till kommunikationsministern: Välkommen till Skåne i vinter, men se till, Curt Boström, att ta tåget någon dag innan ovädret har kommit. När ovädret väl har brutit ut går det kanske inte att komma fram till Skåne.

Jag är, Curt Boström, helt medveten om att ett statsråd inte kan påverka programverksamheten. Av den anledningen ställde jag inte heller frågan så. Däremot frågade jag om Curt Boström anser att det är angeläget att SMHI och lokalradion skyndar på överläggningarna. Jag hörde att Curt Boström sade att han insåg vikten och betydelsen av den här informationen. Jag hoppas bara att de som sitter vid förhandlingsbordet tar de orden av statsrådet till sitt hjärta, så att vi kan få någon ordning innan vintern kommer.

Anf. 30 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag skulle vilja svara på Per Stenmarcks fråga, om jag är beredd att specialdestinera de här pengarna för att lösa problemet, framför allt när det gäller storstadsområdet, att den möjligheten har jag inte. Riksdagen har fattat ett beslut om att anslå 100 000 kr. och att det skall gälla förhandlingen mellan SMHI och lokalradion. Jag vet inte om Per Stenmarck är beredd att tillskjuta ytterligare slantar. Vi är i en situation när vi har väldigt svårt att klara vår budget. Jag har i varje fall inte sett det rimligt att man skulle tillskjuta ytterligare pengar för det här ändamålet.

Per Stenmarck hänvisade till vad riksdagen har sagt. Man kan också säga att riksdagen i det sammanhanget pekade på nödvändigheten av att man från SMHI:s sida försöker finna uppdragstagare som är beredda att betala för SMHI:s tjänster. Såvitt jag vet är det någonting sådant som är på gång när det gäller Malmöhus län. Där har jag erfarit att man från visst håll tillskjutit pengar i syfte att få fram en bättre väderservice via lokalradion. Jag vet också att man från länsstyrelsens sida har agerat mycket kraftigt för att få den frågan löst.

Anf. 31 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Låt mig först säga att det här inte är tal om att ta fram ytterligare slantar. Jag är väl medveten om den ekonomiska situation vi lever i. Vad det i stället är tal om är att på ett bra och aktivt sätt använda de pengar som riksdagen redan har avsatt för det här ändamålet.

Det är farligt att köra bil i Skåne – det har vägverket konstaterat. Det andra skälet till att jag tycker att man borde kunna göra en specialdestination här är att det redan inom lokalradion i Malmöhus län finns en uppbyggd organisation för att ta väl vara på de pengar man har möjlighet att få. De pengar man hittills har kunnat få fram via länsstyrelsen är uppriktigt sagt långt ifrån tillräckliga för att klara den här verksamheten.

De 100 000 kr. som riksdagen beslöt om i våras har det därefter skrivits ett regleringsbrev om, där det står att dessa pengar får användas för att underlätta omprioriteringar inom det totala informationsutbudet i radio och

*Om ökade arbets-
marknadspolitiska
anslag till stats-
kommunala vägar*

TV". Det är ganska obegripligt. Hade man kunnat få ett förtydligande av detta tror jag att det också skulle kunna underlätta, ett förtydligande som skulle innebära möjligheter till viss specialdestination.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1982/83:83 om ökade arbetsmarknadspolitiska anslag till statskommunala vägar

Anf. 32 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig vilka åtgärder jag avser att utveckla när det gäller ökade arbetsmarknadspolitiska anslag för byggande av statskommunala vägar.

Regeringen måste när den tar ställning till hur de arbetsmarknadspolitiska medlen skall fördelas på olika sysselsättningsobjekt framför allt ta hänsyn till arbetsmarknadssituationen i länen. Med utgångspunkt i sysselsättningsläget försöker sedan regeringen fördela tillgängliga medel på de objekt som länen prioriterar högst i vägplaneringen. Ett annat viktigt kriterium är möjligheterna att snabbt komma i gång med de olika objekten så att sysselsättnings-effekten kommer vid avsedd tidpunkt.

Tätortsvägar i kommuner som är egna väghållare behandlas med andra ord på samma sätt som statens vägar, dvs. efter prioriteringsordningen och – i sådana här fall – efter sysselsättningsbehovet.

Det är riktigt som Hugo Bergdahl säger, att formellt har de vägar där staten är väghållare fått huvuddelen av de medel som regeringen satsat dels genom sysselsättningsbeslutet den 21 oktober i år, dels genom den proposition om ekonomisk-politiska åtgärder som nyligen lades fram för riksdagen. Men detta innebär inte att tätortsvägarnas intressen förbisetts. Regeringen har tvärtom satsat på att lösa flera stora och dyrbara vägproblem i kommunerna.

Genom regeringens beslut kommer ca 740 milj. kr. att investeras i vägar som främst löser kommunala trafikproblem. Några exempel är förbifarten i Hudiksvall, väg E6 förbi Varberg, ny genomfart i Finspång, förbifarten i Avesta samt Värmdöleden förbi Gustavsberg.

Anf. 33 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill först tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Jag tolkar tyvärr kommunikationsministerns svar så, att några nya initiativ för en ökad tilldelning av statliga resurser för upprustning av de statskommunala vägarna inte är att vänta från regeringens sida just nu.

Anledningen till min fråga är att statliga och statskommunala vägar enligt min och många andras uppfattning bör få en mer likvärdig behandling när regering och riksdag för sysselsättningsstimulerande åtgärder avdelar medel till vägupprustning. Faktum är att hittills har de statskommunala vägarna

kommit på klart undantag när det gäller fördelning av anslag för upprustning av vägnätet.

Jag vill gärna erinra om att riksdagen så sent som i år beslutat om nya riktlinjer för statskommunal väghållning. Målsättningen skulle vara att fler kommuner blev egna väghållare med hjälp av statliga stimulansmedel. Men skall fler kommuner stimuleras till att bli egna väghållare måste man satsa mer på de statskommunala vägarna. De väghållande kommunerna måste behandlas bättre än vad som sker i dag.

För att ta ett exempel: Medan vägverket får 100 % till sina objekt får kommunerna bara 16 %. Samma särbehandling sker när regeringen vill stimulera sysselsättningen genom att bevilja pengar till upprustning av vägnätet.

I många kommuner, särskilt i de större tätorterna, är behovet av vägförbättringar mycket stort, inte minst med hänsyn till trafiksäkerheten. I ett stort antal kommuner finns det färdiga arbetsplaner. Man är beredd att sätta spaden eller skopan i jorden, men ensamma klarar inte kommunerna de här arbetsobjekten utan behöver statens stöd.

Ett annat faktum är att de kommunala förvaltningar som har ansvaret för väg- och gatuhållningen i många fall har en stor överkapacitet av såväl personal som maskiner och fordon. I dag är kapaciteten i stor utsträckning outnyttjad. I många kommuner känns situationen mycket besvärande, och under de senaste månaderna har läget blivit allt svårare.

Jag skulle avslutningsvis vilja fråga kommunikationsministern: Är det kommunikationsministerns uppfattning att det framtida statliga stödet till statskommunala vägar skall procentuellt förbli på nuvarande nivå?

Anf. 34 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! När det gäller den framtida synen på vägbygget, det må gälla statligt eller statskommunalt byggande, kommer vi att i budgetpropositionen redovisa regeringens uppfattning i frågan, och därför får vi väl anledning att återkomma.

Hugo Bergdahl nämnde en procentsats som jag inte riktigt känner igen. Man skulle, menar han, vid något statskommunalt objekt ha erhållit endast 16 %. Detta är en procentsats som i varje fall inte jag känner till när det är fråga om statligt bidrag till statskommunalt vägbygande. Det statliga bidraget utgår fortfarande med 95 %.

Anf. 35 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! I våra kommuner, framför allt i de större tätorterna, finns det i dag med tanke på framkomligheten ett stort behov av en upprustning av det kommunala vägnätet.

Det finns också en annan synpunkt som väger tungt när det gäller den här problematiken, nämligen trafiksäkerheten. Statistik visar att mer än 50 % av trafikolyckorna inträffar på de statskommunala vägarna. Samtidigt kan man konstatera att endast 30 % av landets trafikarbete sker på det kommunala vägnätet. Insatser på det kommunala vägnätet borde följaktligen ge stora

*Om postverkets
service till allmän-
heten*

samhällsvinster både mänskligt och ekonomiskt. En ökning av bidragen till det kommunala vägnätet skulle främja sysselsättningen i kommunerna. I den kommun, Västerås, som jag kommer ifrån sysselsätts under 1982 drygt 500 årsarbetare inom den bransch som svarar för mark- och anläggningsarbeten. Sysselsättningen 1983 beräknas omfatta ca 300 personer. Det blir med andra ord en kraftig nedgång i sysselsättningen på det här området. Västmanlands län är ett av de län som under de senaste åren drabbats värst av arbetslösheten. Jag har velat nämna detta, eftersom kommunikationsministern framhöll – och detta kan jag hålla med om – att de från arbetslöshetssynpunkt värst drabbade områdena i första hand skall komma i åtanke. Jag delar alltså denna uppfattning, och härvidlag ligger, som bekant, Västmanland mycket illa till. I stort sett är det bara Norrbottens län som har det sämre. Förutom att sysselsättning kommer att saknas för många människor kommer stora investeringar i maskiner och fordon att bli outnyttjade. Detta är läget inte bara i den kommun som jag har berört, utan situationen är likartad i ett stort antal kommuner. Jag tycker att regeringen bör ompröva sin inställning när det gäller fördelning av resurser till de statskommunala vägarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1982/83:95 om postverkets service till allmänheten

Anf. 36 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Tore Nilsson har – mot bakgrund av att brevbäringen i Stockholms innerstad omorganiserats – bett mig redogöra för motiven till att postverkets service till allmänheten nu, enligt Tore Nilsson, ytterligare skall försämras.

Postverket skall som affärsverk drivas så, att verket täcker sina kostnader med intäkter från verksamheten. Vart tredje år görs en omläggning av brevbäringen med hänsyn till att bl. a. postmängderna ändras och nya bostadsområden tillkommer. Vissa hushåll kan efter omläggningen få posten något senare medan andra får den tidigare.

Den allmänna regeln för postutdelningen i tätorter är att posten delas ut till företag och hushåll mellan kl. 10.00 och kl. 14.30. Företag som i genomsnitt får mer än 50 brev per dag får dock posten före kl. 11. Det är praktiskt och ekonomiskt för postverket att skilja ut dessa storkunders post, eftersom den tar för mycket plats i sorteringsfack och brevbärarväskor. I Stockholms innerstad har tidigare även företag med mindre post, trots merkostnaden i form av sortering och utbärning, utan avgift fått posten före kl. 11. Postverket inför nu på försök en avgift för denna extra service.

Anf. 37 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga. Jag vill bara säga att jag inte är nöjd med det. Vad är postverkets uppgift? Det

*Om postverkets
service till allmän-
heten*

är givetvis att ge service, att genom de tjänster man utför skapa trivsel för oss alla. Det är däremot inte en uppgift för postverket att få överskott utan att fullgöra sina uppgifter.

Det talades i svaret om att postverket skall täcka sina kostnader, och det håller jag med om. I svaret antyds att jag utan fog skulle ha talat om en försämring. Jag vill med anledning därav tala om att många har instämt i detta mitt påstående. Jag är alldeles övertygad om att den nuvarande utvecklingen är olycklig och tragisk. Det blir dyrare och dyrare att skicka brev, och de kommer fram allt senare. Brevlådorna töms däremot tidigare. Inte minst var det egendomligt att julen 1981 inte få julkorten på julaftonens morgon, trots att det därefter följde tre helgdagar. Man kunde ha köstat på sig att göra en extra ansträngning i det sammanhanget. Det har att göra med postverkets service.

Jag vill också ta upp jämlikhetsaspekten. Vem skall betala portot, Curt Boström? Det är tydligen avsändaren som skall göra det. Men skall i vissa lägen också mottagaren betala? Jag anser att det är oriktigt. Curt Boström har i ett brev av den 17 november – jag har av mottagaren fått en kopia av brevet – sagt att postverket inte kan ge extra service gratis. Men är det här fråga om extra service? Skall man skilja på mottagarna och ge somliga extra service?

Curt Boström avslutar brevet på följande sätt: Jag tycker inte att det är orimligt att posten av företagen tar ut vad extra tidig brevtäring kostar verket.

Jag har mycket svårt att förstå ett sådant resonemang. Det är kanske ofint att framföra det som jag nu tar upp, men jag tycker att det ligger i linje med det syfte som jag har, nämligen att utvecklingen mot sämre service i vårt land inte får fortsätta. Talet om extra brevtäring är inte sant, utan det är här fråga om vanlig brevtäring.

Jag tycker att den som fick brevet i fråga har rätt när han pekar på att hans företag har fått och hört stora kostnader genom den ordning som införts. När det gäller brevlådstömningen framhåller han t. ex. att man har fått bli sin egen brevtäring genom att man inte kan lita på att lådorna blir tömda som de skall. I stället får man skicka i väg posten med bud till postkontoret – och det har också många andra i landet fått göra.

Den person det gäller säger som kommentar till kommunikationsministerns brev i förra veckan: Endast om man accepterar tanken att de små i samhället skall betala för de större, är reformen rättvis. Att tala om extra service i sammanhanget är oriktigt. Posten i Stockholm har helt enkelt misslyckats med sin uppgift.

Jag vill gärna önska Curt Boström, som jag känner väl, lycka till i hans uppgift som kommunikationsminister och ge honom den rekommendation att genomföra en reform som verkligen är en reform. Vad som nu har genomförts är ingen reform. Stoppa detta och låt i stället strävandena gå i motsatt riktning, dvs. så att folk får sina brev tidigare. Det finns säkerligen ändå möjligheter att se till att postverkets verksamhet bär sig.

Tisdagen den
23 november 1982

*Om förberedelse
för dubbelspår
på järnvägs-
sträckan Halm-
stad–Getinge*

Anf. 38 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Det är här, Tore Nilsson, inte fråga om annat än att man får betala för servicen, om man vill ha sin post utburen tidigare. Det är mängden post som har varit avgörande för att det har tagit längre tid för hushållen att få sin post. Postverket startar nu en försöksverksamhet, som innebär att man kan pröva huruvida företagen ser det som en avgjord fördel att kunna få sin post utburen tidigare. Det skulle då kunna ske som en särskild service, mot en extra avgift.

Anf. 39 TORE NILSSON (m):

Herr talman! Curt Boström kan väl inte riktigt stå för det han nu sade. Skulle det gynna näringslivet att företagen betalar extra för att de skall få sin post, när de som har skickat posten redan har betalat porto? Jag har mycket svårt att inse att detta kan vara en riktig väg att gå. Det måste vara ett olycksfall i arbetet.

Man känner en viss oro för vad som kan följa på denna försämring av servicen. Jag tror inte att det bara är en enstaka företeelse, utan mycket tyder på att det kan komma en ytterst olycklig fortsättning.

Det är inte något onormalt att posten bärs ut kl. 10 på förmiddagen. Det händer faktiskt i lilla Vännäs, där jag bor, att vi får brevposten redan kl. 8. Tidningarna kommer halv sex. Det är därför fel när man påstår att postverkets kunder i Stockholm skulle ha en gynnad ställning och att det är därför som man har startat denna försöksverksamhet. Dessutom tycker jag inte att medborgarrätt skall heta pengar. Just dessa människor, som kanske får litet fler brev till följd av att de driver ett företag, skall inte straffas med att behöva betala extra. Jag ber Curt Boström att tänka om på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1982/83:101 om förberedelse för dubbelspår på järnvägssträckan Halmstad–Getinge

Anf. 40 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Rolf Andersson har med hänvisning till pågående omläggning av järnvägen mellan Halmstad och Getinge frågat mig om jag avser att ta några initiativ, så att markarbeten för att förbereda dubbelspår på hela sträckan utförs redan nu.

Jag vill börja med att förklara att det är SJ självt som enligt de ramar som riksdagen dragit upp bygger och upprustar järnvägar. Västkustbanan, som Rolf Andersson tar upp, tillhör den del av järnvägsnätet där kapaciteten är hårt ansträngd i dag. SJ håller nu på med en omfattande utbyggnad av banan med förlängning av mötesspår och anläggande av dubbelspår på de mest belastade delarna.

SJ har tidigare inte ansett det nödvändigt att förbereda dubbelspår på hela

sträckan mellan Halmstad och Getinge, eftersom ett sådant spår inte behövdes förrän om ett antal år. Enligt vad jag erfarit övervägs emellertid frågan nu på nytt av SJ. Det finns inget hinder att SJ inom ramen för de medel som verket erhållit för att öka sysselsättningen i länet gör sådana omprioriteringar att dubbelspår kan förberedas på hela sträckan Halmstad-Getinge.

Anf. 41 ROLF ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern. Det var ett bra svar.

Jag vill dock erinra om att omläggningen av järnvägen mellan Halmstad och Getinge utförs av ett konsortium, där AMS svarar för 67, Halmstads kommun för 57, statens vägverk för 33 och SJ för 16 milj. kr. Enligt överenskommelsen skall makadambäddsarbete, spårläggning och installation av el- och signalsystem utföras av SJ.

Det är bra att SJ nu tänker om och undersöker om inte detta arbete bör tidigareläggas. Jag vill då erinra om att loppet snart är kört – det måste ske under den kommande vintern. I annat fall står man så småningom inför mångdubbelt större kostnader, om man skall göra terrasseringsen när trafiken är påsläppt. Det är därför som jag har frågat om kommunikationsministern har för avsikt att ta något initiativ för att påskynda detta arbete, som kan ge ett betydande tillskott av arbetstillfällen redan under denna vinter.

Anf. 42 Kommunikationsministern CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Såvitt jag har erfarit kommer SJ rätt snart att ta definitiv ställning i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1982/83:49 om viss lagstiftning rörande marknadsföring av bröstmjölksersättning

Anf. 43 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat mig om jag är beredd att medverka till en lagstiftning om svensk tillämpning av Världshälsoorganisationens (WHO) kod för marknadsföring av bröstmjölksersättning.

Ett förslag till svensk etisk kod för marknadsföring av bröstmjölksersättning har överlämnats till regeringen av socialstyrelsen. Förslaget, som har utarbetats i samråd med konsumentverket och statens livsmedelsverk, bygger i allt väsentligt på den internationella koden, som antogs av WHO i maj 1981. Viss anpassning till svenska förhållanden har gjorts.

Ärendet bereds nu inom socialdepartementet. Det är därför för tidigt att yttra sig om hur de av WHO antagna reglerna kommer att genomföras i vårt land.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

Om viss lagstiftning rörande marknadsföring av bröstmjölksersättning

Tisdagen den
23 november 1982

Om viss lagstiftning rörande marknadsföring av bröstmjölksersättning

Anf. 44 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Det är inte ett särskilt positivt svar. Det förvånar mig litet att Gertrud Sigurdsen, med sitt engagemang i u-landsfrågor, inte har några synpunkter att ge. Det är just farhågorna för att socialstyrelsens förslag skall genomföras som har gjort att jag ställt frågan. Det förefaller uppenbart att socialstyrelsen tänker ställa sig på barnmatsindustrins sida.

Både Gertrud Sigurdsen och jag vet hur enormt viktig amningen är för spädbarn. Barn som inte har ammats under de första sex månaderna löper 5–10 gånger så stor risk att dö under de följande sex månaderna som barn som har ammats. Bröstmjölken har en näringsriktig sammansättning och skyddar mot diarré och andra infektioner. Amningen är en rättighet för kvinnor och barn, och bröstmjölken är dessutom ett billigt näringsmedel.

Sverige har arbetat intensivt för att i Världshälsoorganisationen få till stånd en internationell kod för marknadsföring av modersmjölksersättning, och en sådan antogs 1981. Inom parentes kan jag säga att jag inte förstår att man över huvud taget får använda ordet bröstmjölksersättning, eftersom bröstmjölken faktiskt inte går att ersätta näringsmässigt eller som infektions-skydd.

Nu rekommenderar WHO att denna kod skall omsättas i internationell lagstiftning. SIDA:s hälsovårdsbyrå, som arbetar med denna fråga, har i en artikel om barnmatsindustrins aktiviteter skrivit att industrin erbjuder sina tjänster till en del länder, där man därigenom får fram mycket svaga koder. Detta kan vara förödande för barnens hälsa och utveckling.

Det är mycket viktigt att Sverige, som har engagerat sig i denna fråga, fortsätter sitt starka engagemang. Det måste innebära att vi också här hemma får en lagstiftning. Därmed får vi en stark kod, och framför allt blir vi ett moraliskt stöd för andra länder. Det är självfallet betydligt svårare för SIDA att gå ut i u-länderna och arbeta med dessa frågor på ett framgångsrikt sätt, om vi inte ens här hemma vill följa upp WHO:s rekommendation om lagstiftning. Jag hoppas ändå att Gertrud Sigurdsen, med sitt engagemang för u-länderna, skall medverka till att vi verkligen får en lagstiftning, så att vi i vårt land står starka och kan moraliskt stödja och hjälpa u-länderna i denna fråga.

Anf. 45 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag tror att Gunnel Jonäng drar förhastade slutsatser, när hon för ett resonemang där hon utgår ifrån att jag inte skulle förstå betydelsen av den internationella koden. Jag kan försäkra Gunnel Jonäng att vi i det arbete som nu pågår inom departementet till fullo kommer att stödja konventionen. Att jag inte nu kan ge några detaljerade synpunkter på hur reglerna skall genomföras i Sverige beror på att vi håller på att arbeta med detta. Det står i koden att antagandet kan ske genom nationell lagstiftning eller på annat sätt. Om vi väljer lagstiftningsvägen, Gunnel Jonäng, kan vi fatta beslut i denna fråga tidigast hösten 1985. Det har med den juridiska statusen att göra. Vi måste nämligen då göra förändringar i tryckfrihetsför-

ordningen, vilket kräver beslut av två riksdagar med ett riksdagsval emellan. Om vi på andra vägar genom överenskommelser med branschen kan nå samma resultat som genom en lagstiftning och det kan ske på ett tidigare stadium – redan i mitten av nästa år – tycker jag att det är att föredra. Men jag kan försäkra Gunnel Jonäng om att innan vi i socialdepartementet fastställer hur vi skall gå till väga kommer vi att ge kvinnoorganisationerna och konsumentorganisationerna på detta område tillfälle att framföra sina synpunkter. Jag utgår alltså ifrån att Gunnel Jonäng kommer att få tillfälle att vara med och ge synpunkter på hur vi för svenskt vidkommande skall handla i den här frågan.

Anf. 46 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag vet inte om Gertrud Sigurdsen missuppfattade mig. Jag uttalade ingen misstro mot Gertrud Sigurdsen. Tvärtom hänvisade jag till det engagemang som Gertrud Sigurdsen har i u-landsfrågor och som jag känner till sedan vår gemensamma tid i utrikesutskottet. Vad jag ifrågasatte var socialstyrelsens förslag, och det är en annan sak.

När det gäller tidsaspekten och den juridiska sidan vill jag betona att vi redan i dag har begränsningar i yttrande- och tryckfriheten. Vi har t. ex. vissa bestämmelser om marknadsföring av alkohol och tobaksvaror. Det finns ju inget starkare sätt att genomföra en sådan här kod i ett land än just genom lagstiftning. Man måste, tycker jag, ha som målsättning att åstadkomma en lag, i all synnerhet som så många begär det och man vet att det är av stor betydelse för den här frågans utveckling i u-länderna.

Sedan är det positivt att Gertrud Sigurdsen uttalar att kvinnoorganisationerna skall få vara med och ge synpunkter på den här frågan. Det tycker jag är bra, och det uppskattar jag.

Anf. 47 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Den tidsödande processen med en lagstiftning på detta område är inte någonting som skapar problem bara för Sverige. Det har nyligen varit en konferens i Köpenhamn, där man diskuterat detta. Också många andra länder har precis samma problem.

Gunnel Jonäng behöver inte vara orolig – den svenska regeringen kommer att medverka till att det blir WHO-kodens bestämmelser som skall gälla. Visst går det att ändra lagstiftningen, men det måste då ta den tid jag nämnde. Det kan bli klart först 1985. Om vi mycket tidigare kan få samma bindande bestämmelser genom ett avtal, tycker jag att Gunnel Jonäng och alla andra som, liksom jag, är engagerade i den här frågan skall vara nöjda.

Anf. 48 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag är medveten om att det tar tid med lagstiftning och att det går trögt. F. n. är det bara fyra länder som har vänt sig till WHO för att få hjälp med lagstiftning. Men faran i sammanhanget är naturligtvis att barnmatsindustrin i stället går in och hjälper länderna med koden. Då kan

resultatet bli att vi får väldigt svaga koder, som inte hjälper kvinnor och barn i u-länderna.

Barns hela mentala och fysiska utveckling är beroende av att de får rätt mat i rätt mängd. Det viktigaste är modersmjölken, som ger både detta och immunitet.

Eftersom vi från svensk sida har arbetat så intensivt med denna fråga tidigare, är jag mycket angelägen om att vi skall fortsätta att ta vårt ansvar. Vi bör få till stånd en lagstiftning. Jag litar på att Gertrud Sigurdson gör det bästa möjliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1982/83:77 och 82 om haschförsäljningen i Holland

Anf. 49 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Kerstin Anér har frågat utrikesministern vilka åtgärder han ämnar vidta med anledning av att den holländska regeringen, i strid mot de internationella konventioner angående narkotikahandel som Sverige och Holland ratificerat, tillåter personal vid kommunala fritidsgårdar att sälja hasch till ungdomar. Frågan har överlämnats till mig.

Thure Jdestig har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta mot bakgrund av den öppna hantering av hasch som äger rum i Holland.

Jag besvarar frågorna samtidigt.

Genom olika kanaler fick den svenska regeringen uppgifter om att den nederländska kommunen Enschede beslutat medverka till haschförsäljning på ett ungdomscenter. Den nederländske ambassadören i Stockholm uppkallades till utrikesdepartementet. Från svensk sida ställdes frågan hur nederländska regeringen ställer sig till beslutet i Enschede och till dess förenlighet med nederländsk lag och med bestämmelserna i narkotikakonventionen från 1961. Vi har ännu inte fått svar på våra frågor.

Enligt uppgift beslöt den lokala åklagaren den 17 november att stoppa haschförsäljningen vid ungdomscentret.

Nederländerna har liksom de flesta andra länder i världen ratificerat the Single Convention om Narcotic Drugs. Enligt konventionen är cannabis narkotika och föremål för kontroll.

Konventionen föreskriver att parterna skall vidta sådana lagstiftnings- och administrativa åtgärder att bl. a. handel med och innehav av narkotika begränsas till uteslutande medicinska och vetenskapliga ändamål.

Om ett land inte fullgör sina åligganden enligt konventionen får den internationella narkotikakontrollstyrelsen (INCB) begära förklaringar från regeringen i landet. Därefter kan kommittén anmoda regeringen att vidta tillrättaläggande åtgärder.

Jag anser att det är mycket viktigt att enskilda länder och internationella organisationer motarbetar alla tendenser till legalisering av cannabis.

Internationell forskning har med allt större skärpa visat på de allvarliga skadeverkningar som kan uppstå vid cannabismissbruk.

I Sverige har vi också på alla sätt försökt klargöra att cannabis är narkotika och att allt missbruk med kraft måste motarbetas.

Det som inträffat i Enschede berör naturligtvis direkt främst Nederländerna och de länder som gränsar till Nederländerna. Det kan emellertid också få betydelse för utvecklingen i vårt land. Enligt vad jag inhämtat har den västtyska regeringen uppmärksammat FN:s narkotikakontrollstyrelse på det inträffade och uttryckt sin stora oro över de konsekvenser detta kan få. Frågan är därmed anhängiggjord i kontrollstyrelsen. Det ankommer på styrelsen att avgöra vilka åtgärder som bör vidtas enligt konventionen. Sverige kommer även i fortsättningen att reagera mot alla tendenser som kan leda till en accepterande inställning till cannabis.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 50 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag tackar socialministern för det här svaret, som är så tillfredsställande som det är möjligt. Jag hoppas att socialministern och utrikesministern så småningom får ett svar från Holland.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på den aktuella händelsen i en holländsk kommun därför att den angår oss. Världens länder är inte så rigoröst åtskilda. Missbruk sprider sig snabbt från land till land. Men framför allt visar det holländska exemplet var vi själva hamnar om vi inte med lagar, lagskipning och opinionsbildning fortsätter att beslutsamt ta itu med narkotikaberoendet.

I Sverige har vi under flera år arbetat på att minska missbruket. Vi har inskränkt åttalseftergifterna. Vi har nu hårdare kontroll på anstalterna. Enligt en ny proposition skall det bli vanligt med åtal vid narkotikainnehav på fängelser. En lag utarbetas för att man skall kunna komma åt storhajarna osv.

Om ett land sviker dels genom att stå för en annan syn på narkotikan, dels genom att tillåta öppen försäljning, är det nästan omöjligt för oss att stå fast vid den linje som vi följt officiellt. All narkotika är och skall vara förbjuden. I folkpartiets nya narkotikaprogram säger vi: "En missbrukare kan åtalas om han eller hon har en dagsranson på sig men inte när den är förbrukad. Samhällets möjligheter att ingripa mot såväl missbruk som langning och innehav begränsas till följd av detta. Därför bör det övervägas om inte också missbruket skall kriminaliseras t. ex. om det vid tillfället för gripandet är uppenbart att personen är drogad av narkotika." Också jag tycker att det är ett riktigt resonemang. Men det anser inte alla, och framför allt inte i Holland.

Jag är övertygad om att statsrådet håller med om att det inte finns några ofarliga narkotika.

Tillåt mig, herr talman, att citera ur ett brev som jag fått från en 16-årig

svensk flicka med anledning av den aktuella händelsen: "När jag läste om det här i tidningen blev jag chockad, ledsen, rädd men framför allt arg. Om Sveriges politiker har någon råg i ryggen så kämpar de ordentligt. En sådan här grej angår oss alla! Man bör akta sig vansinnigt noga för att ge efter på en sådan här punkt. Gör vad som går för att stoppa vansinnet!"

Herr talman! Jag ber om ursäkt för det något oparlamentariska språkbruket. Men någon gång måste det även i denna kammare få sägas ifrån. Jag håller med den unga medborgaren.

Jag utgår från att Sveriges regering efter det att den holländska regeringen har svarat kommer att bevaka denna fråga i FN:s narkotikakommission när denna möts i februari 1983 och gärna även i FN:s generalförsamling som startar sitt möte i december. Jag skulle väldigt gärna vilja ha socialministerns ord på att Sverige kommer att ta upp frågan där.

Anf. 51 THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Också jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Med erfarenhet av den holländska inställningen till narkotika utgår jag från att den gjorda reträtten är tillfällig.

Det är vidare värt att notera att det endast är den lokala myndigheten som har reagerat när man stoppat haschhandeln vid ungdomsgården i Enschede.

Om sanningen skall fram kan man inte bara nöja sig med att stoppa försäljningen vid ungdomsgården. Det gäller också att fästa uppmärksamhet på den marknadsföring, den liberalisering som fortfarande pågår. Det är en mycket öppen hantering av hasch till ungdomar i den holländska staten. Tyvärr har liberaliseringstanken också vuxit i andra städer. Vi är själva inte helt fria från den.

I gårdagens tidning t. ex. rapporterades från vår svenska utpost i Haag – vi har narkotikapoliser stationerade där. I Stockholms-Tidningen kunde man finna den ganska typiska rubriken: Polisen har inte en chans. Dagens Nyheters rubrik lydde: Heroin blockerar kampen mot hasch.

Enligt mitt sätt att se på saken räcker det inte med de av de lokala myndigheterna vidtagna åtgärderna. Vi måste också avkräva den holländska regeringen ett klart besked. Vi måste få garantier för att haschförsäljningsförsöket i Enschede inte upprepas. Om den holländska narkotikalagen – den heter faktiskt opiumlagen – inte räcker till i kampen när det gäller den lilla marknaden, alltså gatuförsäljningen, måste vi övertyga dem där om att det är viktigt med en översyn.

Internationellt gäller den allmänna narkotikakonventionen enbart nyttjande av narkotika när det gäller medicinskt och vetenskapligt ändamål. Övrig handel står i strid mot konventionen.

Jag har mycket noga läst igenom vad som sägs i konventionen. Den finns faktiskt i svensk översättning i SOU 1967:41 på s. 111–159. Där pekar man

t. ex. i åtta punkter på parternas ansvar. Jag vill referera några av punkterna.

Det sägs:

”Parterna,

som känna ansvar för mänsklighetens väl och hälsa,

som inse, att tillvänjning till narkotika utgör en allvarlig fara för individen och för med sig sociala och ekonomiska risker för samhället,

---”.

I de praktiska tillämpningsbestämmelserna sägs i artikel 36:

”Varje part skall --- vidtaga nödvändiga åtgärder för att --- distribution, köp, försäljning, överlåtelse --- i strid med bestämmelserna i denna konvention --- skola utgöra straffbara brott, när de begås avsiktligt.”

Dessutom sägs i artikel 37 att narkotikan skall beslagtogs.

Jag anser att den holländska regeringen har nonchalerat detta, och därför vill jag fråga statsrådet vilka åtgärder som närmast stundar.

Anf. 52 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Låt mig först säga till både Kerstin Anér och Thure Jadestig att vi när det gäller Holland naturligtvis i första hand måste avvakta det officiella svaret. Enligt de underhandskontakter som vi har kan vi förvänta oss ett svar i nästa vecka.

Det är helt riktigt som Kerstin Anér säger, att det inte finns någon ofarlig narkotika. Och jag kan helt instämma med den brevskrivare som tagit upp detta problem i det brev som Kerstin Anér läste upp. Jag tycker att den svenska regeringen har visat att den har råg i ryggen genom att så kraftfullt ta sig an dessa frågor på olika sätt genom att tillsätta narkotikakommissionen.

Jag kan försäkra er båda att den svenska regeringen kommer att uppmärksamma detta inte bara i berörda FN-organ – vi skall ta upp detta i vårt tal i FN nu i december – utan också i det särskilda organ som finns i Europa för narkotikafrågor, Pompidougruppen. Vi kommer alltså att på olika sätt verka i den riktning som frågeställarna anger.

Jag kan också säga att vi tillsammans med övriga nordiska länder har särskilda polismän utplacerade som fungerar som sambandsmän beträffande produktions- och transitländer. Vi har polismän utplacerade i Danmark, Nederländerna, Thailand och Grekland, och dessutom finns en särskild kontaktman med Turkiet placerad i Sverige. De andra nordiska länderna har sambandsmän placerade i England, Västtyskland, Pakistan och Peru.

Jag är beredd att ge allt det stöd till kampen mot narkotikan som är möjlig för en regering.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

Om haschförsäljningen i Holland

*Om brytning av
kyanit i norra
Värmland*

14 § Svar på fråga 1982/83:91 om brytning av kyanit i norra Värmland

Anf. 53 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Björn Samuelsson har frågat mig när man kan räkna med att få i gång en brytning av kyanit i industriell skala i Hollsjöberget i norra Värmland.

Kyanit är ett s. k. jordägarmineral. Frågor om tillstånd till brytning av sådana mineral regleras varken i gruvlagen eller i mineralagen. Det innebär att markägaren bestämmer om utvinning skall ske.

Forshammars Bergverk, som är ett företag inom LKAB-koncernen, har intresserat sig för den aktuella fyndigheten. Bolaget ansökte våren 1982 om lokaliseringstöd för en investering för att kunna börja bryta kyanit. Därefter har bolaget begärt att ansökningen f. n. inte skall prövas. Något beslut om utvinning har enligt vad jag inhämtat inte fattats.

Som Björn Samuelsson har nämnt i sin fråga har regeringen föreslagit riksdagen ett åtgärdsprogram inom mineralområdet. Programmet är avsett att genomföras under en femårsperiod, och av totalt föreslagna 300 milj. kr. är 50 milj. kr. avsedda för Mellansverige.

Jag kommer mot denna bakgrund att inom kort inbjuda samtliga inom landet verksamma gruv- och mineralföretag för att diskutera olika möjligheter att åstadkomma en långsiktig lönsam breddning av gruv- och mineralindustrin.

Jag kan därför ännu inte redovisa vilka projekt som kan bli resultatet av programmet.

Anf. 54 BJÖRN SAMUELSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Vid ett antal tillfällen under hösten har det här i kammaren talats om en vagn i utförsbacke. Många talare har försökt att lämna tekniska beskrivningar på hur man skulle kunna hinna ifatt den vagnen och bromsa den. Men, herr talman, läget i Värmland när det gäller arbetslösheten kräver mer än så. Här är det snarare aktuellt att försöka få den s. k. ändan ur vagnen. Det måste alltså hända något.

Ur sysselsättningssynpunkt är det angeläget att vi får i gång en brytning av kyanit i Värmland. Nämnas kan att i Torsby, som inte ligger så långt ifrån Hollsjöberget, är ca 600 människor arbetslösa i dag. En brytning är enligt min mening intressant med tanke på landets självförsörjning. Vidare är kyaniten i högren form mycket aktuell vid tillverkning av kisel-aluminiumlegeringar. Det sistnämnda borde betyda att en inbrytning på framför allt den europeiska marknaden inte alls vore omöjlig.

Men det finns orosmoln på himlen när det gäller kyanitbrytningen i Värmland. Enligt tidningsuppgifter utreds möjligheten att bryta kyanit i Mo i Rana i Norge. I samband med en sådan brytning skulle den nämnda Forshammargruppen, som är helägt av LKAB, stå för erfarenhet och kunnande, dvs. samma företag som lika väl skulle kunna satsa på en brytning

av kyanit i Värmland. Den verksamheten skulle, som jag sade, kunna ge värdefulla arbetstillfällen i Torsby, men också i Filipstad, där det redan finns anläggningar för anrikning av kyanit.

I sitt svar till mig säger industriministern att bolaget har begärt att ansökningen om brytning av kyanit inte skall prövas. Jag måste då ställa en följdfråga: Betyder detta att en verksamhet i Mo i Rana är mer aktuell än en verksamhet här i Sverige, i det arbetslöshetsdrabbade Värmland?

Industriministern säger vidare att han skall inbjuda samtliga inom landet verksamma gruv- och mineralföretag till diskussioner. Kommer industriministern i samband med detta att verka för att överläggningarna får en sådan inriktning att man så att säga banar väg för en brytning av kyanit i Värmland?

Anf. 55 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Björn Samuelsson får väl ge sig till tåls något. Den socialdemokratiska regeringen har efter blott ett par månader i kanslihuset lagt fram ett förslag till riksdagen om åtgärder för att utveckla gruv- och mineralsektorn. Vi har lagt fram förslag som nu behandlas av riksdagens utskott och som går ut på att betydande belopp skall tillföras gruv- och mineralnäringen för att man skall kunna prospektera, öppna nya gruvor och vinna nya marknader.

Det skall alltså upprättas ett utvecklings- och investeringsprogram för svensk gruv- och mineralnäring enligt det förslag som den socialdemokratiska regeringen redan har lagt fram i riksdagen. På grundval av riksdagsbeslutet – och jag hoppas att också Björn Samuelsson vill medverka till att det blir ett bifall till regeringens förslag – kommer jag att inbjuda samtliga verksamma gruv- och mineralföretag i Sverige för att diskutera på vilket sätt vi skall kunna åstadkomma ett program för investeringar och utveckling i den svenska gruv- och mineralnäringen.

Anf. 56 BJÖRN SAMUELSSON (vpk):

Herr talman! Jag kan nog ge mig till tåls när det gäller beslut i den här frågan. Det är värre för alla dem som går arbetslösa hemma i Värmland.

Det som oroar är de tidningsuppgifter som finns – jag nämnde dem tidigare – om att Forshammargruppen har planer på att bryta kyaniten i Mo i Rana i Norge i stället för i Värmland. Enligt tidningsuppgifterna säger ledningen för Forshammargruppen att ett avgörande i frågan skall komma före årsskiftet. Det stämmer inte överens med det svar som industriministern har lämnat till mig. Jag tycker att det är tråkigt att inte industriministern kan svara på de två direkta frågor jag ställde till honom, nämligen om Forshammargruppen är intresserad av brytning i Mo i Rana i stället för i Värmland, och om han i samband med de överläggningar han skall ha med gruv- och mineralföretagen är villig att bereda vägen för en brytning av kyanit i Värmland.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Om brytning av
kyanit i norra
Värmland*

Tisdagen den
23 november 1982

*Om verksamheten
vid Scharins Söner
AB i Skellefteå*

Anf. 57 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Avsikten är att jag skall få diskutera sådana frågor med de svenska gruvföretagen när jag på grundval av riksdagens beslut möter dem för en diskussion. Jag måste få säga till Björn Samuelsson att situationen inte hade blivit bättre med en borgerlig regering, som inte lade fram några förslag alls till riksdagen om gruv- och mineralpolitiken.

Anf. 58 BJÖRN SAMUELSSON (vpk):

Herr talman! Jag har naturligtvis större förhoppningar på en socialdemokratisk regering än på en borgerlig regering. Men jag tolkar svaret från industriministern som att han inte är informerad om Forshammars Bergverks planer på brytning av kyanit i Norge.

Jag kan fråga industriministern direkt. Det var inte länge sedan, det var under valrörelsen, som industriministern var ute och reste i bl. a. norra Värmland. Det läste jag om i tidningarna. Vilken inställning har industriministern till att själv verka för en brytning av kyanit i Värmland? Förefaller det industriministern som om en sådan verksamhet vore intressant?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1982/83:93 om verksamheten vid Scharins Söner AB i Skellefteå

Anf. 59 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om jag är beredd att stödja ett projekt med tillverkning av porös board och vidareförädling vid Scharins Söner i Skellefteå.

Scharins Söner AB har under många år bedrivit tillverkning av mekanisk massa och träfiberskivor i Clemensnäs, Skellefteå kommun. Bolaget försattes i konkurs i januari 1981. Bolaget hade då ca 270 anställda. Verksamheten har därefter bedrivits i begränsad omfattning. F. n. produceras såväl hård som porös board. Antalet anställda uppgår till ca 135 personer.

Enligt vad jag erfarit har ett konsultföretag för arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) räkning genomfört en utredning i syfte att undersöka möjligheten av att bevara en tillverkning av porös board i ett rekonstruerat bolag. F. n. pågår diskussioner mellan enskilda intressenter och AMS om förutsättningarna för en statlig medverkan vid finansieringen av nämnda projekt.

Med hänsyn till att diskussioner pågår om möjligheten att rekonstruera bolaget är jag inte beredd att göra något uttalande.

Anf. 60 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Problemen vid Scharins Söner är av gammalt datum och hör ihop med de generella problemen i boardindustrin. Företaget har sedan länge brottats med vikande marknad och dålig lönsamhet i tillverkningen.

Men ledning och anställda vid Scharins Söner har aldrig gett upp. Det har gällt deras arbeten och försörjningen av deras familjer, och därför har de envetet fortsatt att kämpa för att företaget skall kunna överleva.

Eftersom hårdboarden, som har varit deras huvudprodukt, har haft och även i fortsättningen kommer att ha en dålig marknad, har företagsledning och anställda i samarbete försökt få fram en alternativ produktion.

Man satsade först på den s. k. MDF-plattan som ett alternativ, men den tillverkningen lades slutligen i Jokkmokk. Sedan har man prövat produktion av porös board i kombination med en vidareförädling, och denna alternativa inriktning av produktionen har gett mycket lovande resultat. Man har kunnat lämna röda förlustsiffror i resultatredovisningen och ser nu mycket positivt på möjligheterna att klara framtiden. Den nya alternativa satsningen beräknas ge sysselsättning åt ca 70 årsanställda, och det är en siffra som betyder väldigt mycket i en bygd som har så stora problem som Skellefteå-bygden har just nu. Produktionen av porös board planeras ske i tre skift och förädlingen i två skift.

Beträffande porös board är förhållandet att vi f. n. importerar sådan till Sverige. Vi har en mycket liten tillverkning av porös board i Sverige i nuläget, och enligt bestämda uppgifter kommer denna att minska ytterligare. Här har Scharins en nisch, som är en framtidschans. Företaget behöver närmast en rörelsekredit på – har det uppgivits – ca 5 milj. kr., fördelat under en treårsperiod.

Jag tycker att industriministern är något för defensiv i sitt svar på den här frågan. Någon åsikt om porös board som produkt och Scharins Söner finns väl ändå att ge till känna i det här fallet. Jag hoppas att det inte betraktas som alltför ofint om jag talar om att flera företrädare för den nu sittande regeringen i två valrörelser har ställt ut långtgående löften om hjälp till företaget. I de sammanhangen har det inte varit samma återhållsamhet med åsikter.

Anf. 61 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar pågår diskussioner mellan enskilda intressenter och arbetsmarknadsstyrelsen om förutsättningar för en statlig medverkan vid finansieringen av det projekt som frågeställaren har tagit upp. Det är väl rimligt att de diskussionerna får slutföras i lugn och ro.

Anf. 62 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill fråga industriministern: Anser industriministern att det finns utrymme för en mindre ökning av tillverkningen av porös board i Sverige?

Ett positivt svar på den frågan är av betydelse för de anställda och ledningen vid Scharins Söner.

Jag vill också fråga om industriministern, därest en rekonstruktion av företaget kan anses vara möjlig, har en positiv syn på att företaget fortsätter med just porös board och vidareförädling.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om kartläggning-
en av nya malm-
fyndigheter i Ste-
kenjokkområdet*

16 § Svar på fråga 1982/83:94 om kartläggningen av nya malmfyndigheter i Stekenjokkområdet

Anf. 63 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om jag är beredd att påskynda prospekteringsarbetet i Stekenjokkområdet.

Boliden Mineral AB svarar för gruvdriften i området och arrenderar statens gruvrättigheter. Jag har från nämnden för statens gruvegendom, som förvaltar rättigheterna, inhämtat att nämnden f. n. förhandlar med Boliden om det fortsatta prospekteringsarbetet i Stekenjokkområdet. Förhandlingarna beräknas vara slutförda under december månad.

I avvaktan på att de pågående förhandlingarna slutförs är jag inte beredd att göra något uttalande.

Anf. 64 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har tydligen haft oturen – eller turen! – att ställa de här frågorna just i s. k. psykologiska ögonblick, då industriministern har svårt att ge någon åsikt till känna.

I det nu aktuella ärendet är bakgrunden till frågan att jag för ett par månader sedan besökte arbetsplatsen vid Stekenjokkgruvan. Såväl gruvledning som anställda var mycket oroade över att prospekteringen av fortsättningen på den malmkropp där man nu arbetar inte kommit i gång på allvar.

År 1985 beräknas den malmtillgång som omfattas av det nuvarande avtalet mellan Bolidenbolaget och staten vara färdigbruten. Då det finns många indikationer på att det finns ytterligare malm är alla inblandade angelägna om att kartläggningen av denna hinns med, så att verksamheten vid gruvan kan fortgå utan avbrott.

Detta är viktigt för de anställda, och det är viktigt för Vilhelmina kommun, som investerat stora pengar i samhällsuppbyggnaden. Det är naturligtvis viktigt också för hela regionen att denna arbetsplats med mer än 200 anställda blir kvar.

Med tanke på de problem man har i gruvnäringen på annat håll i Sverige är det kanske särskilt viktigt att vi satsar ordentligt på de ställen där gruvdriften fortfarande är lönsam.

Det har inte heller saknats medel för att bedriva den nödvändiga prospekteringen på det nya området, men det har funnits någon hake; av någon anledning har prospekteringen ändå inte kommit i gång. Jag vill därför i detta sammanhang ställa en mycket snäll fråga till industriministern: Om det här kärvar i fortsättningen, vill industriministern då personligen ta tag i ärendet och se till att verksamheten verkligen kommer i gång?

Anf. 65 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Rune Ångströms båda frågor gäller ärenden där förhandlingar pågår och där förhandlingarna måhända också är inne i känsliga skeden. I den aktuella frågan beräknas förhandlingarna vara slutförda under

december månad, dvs. om någon månad. Jag vill gärna göra det uttalandet att jag inte ämnar utöva mitt industriministerämbete på det sättet att jag här i riksdagen uttalar mig i ärenden eller om sakfrågor som är föremål för förhandlingar mellan olika myndigheter eller mellan myndigheter och bolag. Jag menar att förhandlingarna måste slutföras mellan de avtalslutande parterna. Om det, mot förmodan, skulle visa sig att de förhandlingar som nu förs inte leder till ett resultat, är jag öppen för att diskutera den vidare hanteringen av frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Om utländska
företags möjlighe-
ter att utnyttja
svenska mineral-
fyndigheter*

17 §. Svar på fråga 1982/83:103 om utländska företags möjligheter att utnyttja svenska mineralfyndigheter

Anf. 66 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att förhindra att utländska intressen får tillträde till svenska mineralfyndigheter i Bergslagen och andra områden av vårt land.

Det finns svensk lagstiftning enligt vilken tillstånd krävs för utländska förvärv av bl. a. inmutnigar här i landet. Möjlighet finns således att förhindra att utländska intressen får tillträde till svenska mineralfyndigheter.

Anledningen till Lars-Ove Hagbergs fråga är det planerade samarbetet mellan LKAB och Svenska BP Mineral AB. En förutsättning för sådant samarbete är att BP får tillstånd att förvärva inmutningar i Sverige. En ansökan om sådant tillstånd bereds i regeringskansliet. Ärendet remissbehandlas f. n. Så snart beredningen har avslutats avser regeringen att besluta i frågan.

Anf. 67 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Frågan var tydligen fel ställd vid fel tidpunkt enligt industriministern.

Huvudfrågan är faktiskt om ett multinationellt företag som det brittiska BP skall få möjlighet att utnyttja LKAB:s hälftendel av inmutningarna i Syd- och Mellansverige. LKAB har förhandlat fram ett avtal med den här oljejätten, och man tänker börja 1983.

Brittiska BP har liksom alla andra oljebolag plöjt ner sina stora vinster sedan 1973 i bl. a. mineraltillgångar, och man vill nu behärska en stor del av världens mineraltillgångar. Syd- och Mellansveriges mineraltillgångar är naturligtvis då attraktiva, och man strävar efter att få in en fot där. För Sverige måste det vara en klar nackdel om multinationella företag köper in sig i svenskt näringsliv. Möjligheten till en självständig och på nationella grunder driven industripolitik måste avsevärt försvåras av ett multinationellt beroende. Ett sådant beroende existerar redan i dag.

Förre industriministern Nils Åsling röjde väg för LKAB-avtalet. Men det har hela tiden varit oklart hur socialdemokratin skulle komma att ställa sig till

*Om utländska
företags möjlighe-
ter att utnyttja
svenska mineral-
fyndigheter*

denna typ av internationella transaktioner. När ärendet behandlades i våras sade socialdemokraterna inte särskilt mycket i näringsutskottet, som Thage Peterson då tillhörde. Man sade i en reservation i alla fall: Därför bör vi få en ny statlig organisation för prospektering och gruvbrytning i Bergslagen.

Gruvindustriarbetareförbundet är mycket kritiskt till BP:s engagemang i Bergslagen. Hur kommer regeringen rent principiellt att bedöma frågan? Finns det planer på ett statligt bolag framöver? Det är viktigt för bedömningen att veta detta. Det kan väl inte vara så att regeringen bara i det tysta bedömer frågan; man kan väl åtminstone redovisa vilka principer man har? Varför kan inte LKAB driva detta självt? I våras skylldes man på kapitalbrist. Överväger regeringen nu att skjuta till de pengarna?

Ett annat skäl har gällt behovet av kompetens. Liksom Gruvindustriarbetareförbundet bedömer jag det så att Sverige har kompetens. Jag undrar hur industridepartementet ser på den frågan.

Den viktigaste frågeställningen är dock: Hur ser regeringen över huvudet taget på att multinationella företag äter in sig i Sverige, typ Wasabröd i Filipstad?

Anf. 68 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag tycker inte att en fråga kan vara ställd vid fel tidpunkt, men som industriminister måste jag avgöra hur svaret skall se ut. Sedan återstår det att höra om frågeställaren är nöjd med svaret. Innehållet måste statsrådet avgöra med hänsyn till de speciella omständigheter som råder i sakfrågan. Jag vill kommentera detta något.

Först något om lagstiftningen. Den kontrollag som möjliggör särskild prövning av utländska förvärv av fast egendom har funnits sedan 1916. Det är alltså en gammal lagstiftning. Nu träder en ny lag i kraft vid årsskiftet. Den nya lagen innebär inga större förändringar i fråga om principen om tillståndsgivning och tillståndskontroll. Frågan om tillstånd för utlänningar att få inmutning har med ett undantag aldrig prövats enligt gällande kontrollagstiftning. De utländska intressen som påbörjade gruvindustrin i malmfälten gjorde det innan det fanns en särskild lagstiftning. Detsamma gäller de gruvor i Mellansverige som också har startats och drivits av utländska ägare ända fram till andra världskriget. Det gäller också de tillstånd som man har fått för att utvidga verksamheten.

Vi har därför i Sverige ingen praxis i vad gäller ny tillståndsprövning för utländsk verksamhet inom gruv- och mineralindustrin.

Det är väl rimligt att vi, när vi nu fått en ansökan, bereder den och studerar de remissvar som har kommit in i detta ärende. Men jag vill gärna säga följande. Det är rimligt att kräva att vi för att ge ett sådant tillstånd måste tillföras någonting som vi saknar. Det kan gälla tekniskt kunnande eller annat som kan bidra till utvecklingen av vårt lands gruv- och mineralindustri. Jag ämnar, herr talman, verka för en synnerligen restriktiv tillämpning av lagen när det gäller rätten för utländska kapitalintressen att exploatera våra naturtillgångar.

Anf. 69 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Det allra sista hälsar jag med glädje och ser det som en framgång.

Ser vi på vad Gruvindustriarbetareförbundet yttrat, finner vi att man är ganska orolig över vad som kan hända. Jag hoppas att tillståndsgivningen blir så restriktiv som möjligt.

Min fråga var ju egentligen i grunden: Vad kan man bygga den restriktiva synen på, och vad har man för alternativ? Nu har industrimistern bara sagt att han är restriktiv. När det gäller det statliga engagemanget för att förhindra den här utvecklingen har industriministern inte svarat. Jag tycker det är viktigt. Tänker samhället gå in för att hjälpa LKAB eller starta ett eget bolag? Det kan alltså vara en viktig fråga. Gör man inte det, är det kanske sedan fritt fram. Det blir ett svårt ställningstagande för regeringen.

Jag bedömer att man har kompetensen i landet. Jag förstår inte att det över huvud taget skall finnas någon som helst grund för att släppa in BP i Sverige.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga: Förbereder regeringen någonting av den typ som fanns i den socialdemokratiska reservationen från i våras – ett statligt gruvbolag eller någonting åt det hållet?

Anf. 70 Industriministern THAGE PETERSON:

Herr talman! Den socialdemokratiska uppfattningen är klar. Skulle LKAB av någon anledning dra sig ur Mellansverige, kommer det att skapas ett nytt statligt företag eller ett företag i samarbete mellan staten och privata intressenter för att där prospektera och driva gruvor.

Får jag sedan tillägga att jag inte generellt vill säga nej till en tillståndsgivning. Jag menar att i situationer då ett samarbete mellan svenska och utländska intressen kan motiveras av att Sverige tillförs ett kunnande som vi saknar får sakfrågan i så fall prövas utifrån detta. Det kan vara tekniskt kunnande, speciell teknik i gruvbrytningsledet eller i smältningsprocessen osv., eller det kan vara ett kunnande som f. ö. bidrar till utvecklingen av gruv- och mineralindustrin. Det är denna granskning som regeringen nu håller på med, när vi bereder ärendet i regeringskansliet.

Anf. 71 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Den organisation som kanske står både industriministern och mig närmast, nämligen Gruvindustriarbetareförbundet, anser att vi här icke skall ge något tillstånd. Vi har det kunnande som behövs. Avsaknad av detta kunnande kan därför inte anföras som motiv för en eventuell tillståndsgivning. Frågan om kapital kan inte här vara det svåra.

Är det inte så att satsningen på projektering och mineralutvinning i Sverige gäller en framtidsbransch framför alla andra? Då kan vi inte sälja ut den. Jag bara hoppas på – jag får väl ha en from förhoppning – att regeringen verkligen är restriktiv och ser till att multinationella företag icke får tillträde till svenska

Tisdagen den
23 november 1982

mineraler, bl. a. med hänsyn till vad Gruvindustriarbetareförbundet har sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om utländska
företags möjlighe-
ter att utnyttja
svenska mineral-
fyndigheter*

18 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1982/83:68 till näringsutskottet

19 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1982/83:59 till kulturutskottet
1982/83:60 till socialförsäkringsutskottet

20 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1982/83:66 Förslag till följdlagstiftning m. m. med anledning av beslutade reformer på det kyrkliga området

21 § Anmäldes och bordlades
Motionerna
1982/83:61 av *Gunnar Hökmark*
Ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
(prop. 1982/83:40)

1982/83:62 av *Börje StenSSon m. fl.*
Ändringar i rättegångsbalken m. m. (prop. 1982/83:41)

1982/83:63 av *Elver Jonsson*
1982/83:64 av *Britt Mogård m. fl.*
1982/83:65 av *Iris Mårtensson m. fl.*
Vissa närradiofrågor (prop. 1982/83:52)

1982/83:66 av *Lars Tobisson m. fl.*
Ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, m. m. (prop. 1982/83:56)

22 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställts

den 23 november

1982/83:123 av *Pär Granstedt* (c) till jordbruksministern om skärpta bilavgasregler:

Enligt pressuppgifter visar en utredning som gjorts på uppdrag av bilavgaskommittén att ca 200 000 svenskar bor eller arbetar vid gator med för höga halter av bilavgaser. Enligt undersökningen har 125 mil gator, främst i Stockholm, Göteborg och Malmö, regelbundet koloxid- och kväveoxidhalter som överstiger Världshälsoorganisationens gränsvärden. I första hand är naturligtvis storstadsområdena drabbade, men även många andra tätorter berörs. Utredningen gör enligt uppgifter bedömningen att vi bara genom att införa de hårda amerikanska avgaskraven kan radikalt förbättra situationen i Sverige fram till sekelskiftet.

Är statsrådet beredd att ta initiativ till sådana skärpningar av avgasreglerna i Sverige att Världshälsoorganisationens gränsvärden klaras?

23 § Kammaren åtskildes kl. 17.15.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 32

Tisdagen den
23 november 1982

*Meddelande om
fråga*